

“A - Anayasanın 2. maddesi yönünden ;

Anayasanın 2. maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” hükmü düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçman, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu madde de nitelikleri belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştiren ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetken devlettir. Belirtilen hukuk devleti ilkesiyle, toplum yaşamında adalet ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeninin kurulması amaçlanmaktadır.

Diğer yandan Anayasa'nın 5. maddesinde; “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” hükmü ile belirtilen amaçlar doğrultusunda, “sosyal hukuk devleti ilkesi” kişilerin refah ve mutluluğunun sağlanması açısından sosyal haklarının yasal koruma altına alınmasını gerektirmekte olup, itiraza konu yasa hükümleri ile “sosyal güvenlik” ve “sigortalılık” haklarının “geçici köy korucuları” yönünden uygulanmaması Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

B - Anayasanın 10. maddesi yönünden ;

Anayasa'nın 10. maddesinde, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.” denilmiştir. Bu maddede yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, haklı bir nedene dayanmayan ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasalda öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, kanunlara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Kanunlar, eşitlik İlkesine uygun bir şekilde, aynı veya benzer durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlarında ve

yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermelidir.

Devletin desteğine bağlı olan sosyal hakların en önemlisi sosyal güvenlik hakkıdır. Bu hak kapsamında, emekli ikramiyesi, emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı ve yasal statüler yönünden aynı konumda olan diğer çalışanların “sosyal güvenlik hakkı” ve “sigortalılık ilişkisi” kapsamında sahip olduğu tüm haklar Anayasa'nın 60. maddesinde öngörülen sosyal güvenlik hakkının kapsamı içerisindedir. Kanun koyucunun, yukarıda belirtilen haklar yönünden daha önce de değinildiği üzere kamu hizmeti sunmakta olan ve bu nitelikleri ile aynı statüde bulunan “geçici köy korucuları” ile “köy korucuları” arasında uyumsuzluk konusu hükümleri ile sosyal güvenlik haklarını belirleme konusunda anayasal ilkelere aykırı olmamak üzere hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözetmek koşuluyla düzenleme yapma yetkisi bulunmaktadır. Aneak kanun koyucu, Anayasa'nın 60. maddesi uyarınca sosyal güvenliği sağlama görevini yerine getirirken, anılan yetkiye dayanarak söz konusu köy korucuları arasında sosyal güvenlik haklarından yararlanma yönünden eşitsizliğe neden olacak düzenlemeler yapamaz.

Öte yandan, Köy Kanunu'nun 74. maddesi ile Ek 16 ve 17. maddelerinde geçici köy korucularına biz kısım özlük hakları ve sosyal haklar tanınmış ise de; sözü edilen yasa hükümleri “istisnai koşul” niteliğinde düzenlenmiş olup, itiraza konu yasa hükmü ile ilgililerin ancak yasada belirtilen sosyal güvenlik haklarını haiz oldukları, bunun dışında kendileri aynı statüde bulunanların haiz olduğu diğer sosyal güvenlik hakları olan “kısa ve uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılma” haklarının bulunmadığı belirtilen sosyal güvenlik haklarının eşitlik ilkesine aykırı bir şekilde kısıtlandığı, dolayısıyla söz konusu hükümlerin Anayasa'nın 10. maddesine de aykırılık taşıdığı sonucuna varılmaktadır.

C - Anayasanın 60. maddesi yönünden ;

Sosyal hukuk devletinin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkının yer aldığı Anayasa'nın 60. maddesinde ise; “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” denilmektedir. Buna göre, sosyal güvenlik herkes için bir hak ve bunu gerçekleştirmek ise Devlet için bir görevdir.

Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak kişilerin, yaşlılık, hastalık, malûllük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır.

Sosyal hukuk devleti, toplum ve çalışma yaşamında adalete ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak durumundadır. Anayasa'nın 2. ve 60. maddeleri uyarınca, Devlet tarafından, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanmasına elverişli ortamın yaratılması ve bu anlamda sosyal güvenlik alanında getirilecek bir haktan, aynı sosyal güvenlik kurumu içinde yer alan ve temelde birbirine yakın konumda bulunan tüm iştirakçilerin “adalet ve hakkaniyet”⁹⁹ ölçüleri içinde yararlanmalarını öngören düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aynı durumda bulunan kişilerin kanunun öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları Anayasa'nın 10. maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesinin de bir gereğidir.

Bu kapsamda, yukarıda da ifade edildiği üzere kamu hizmeti sunduğu ve mesleki açıdan-bütünüyle (başka bir işte çalışması yasaklanmış şekilde, görev yaptığı köy sınırları içinde ikamet etme mecburiyeti içinde, sürekli bir şekilde idarenin emri altında görev yapan) geçici köy korucularının; sunmuş oldukları kamu hizmeti nedeniyle hukuki açıdan yazılı olmayan bir “hizmet akdi” olduğu açık olup, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 442 sayılı Köy Kanunu'nda açıkça başka bir düzenlemeye yer verilmemesi nedeniyle anılan kişilerin İş Kanunu hükümleri kapsamında işçi olarak kabul edilmesi gerektiği ve buna bağlı olarak işvereni (köy tüzel kişiliği ve/veya ilgili mevzuat hükümlerinde ayrıca açıkça belirlenebilecek olan hukuki taraf) tarafından sosyal güvencesinin sağlanması açısından kısa ve uzun vadeli sigortalılık haklarını haiz olması için sigorta primlerinin ödenmesi gerektiği, ilgili tarafın bu kapsamda diğer köy korucuları ve benzer statüde bulunan güvenlik görevlileri arasında sunulan kamu hizmetinin niteliği yönünden her hangi bir fark bulunmadığı, aralarındaki yegane farkın ise 1985 yılında getirilen yasal düzenleme ile yapılan “geçici köy korucusu” tanımlamasından kaynaklandığı görülmektedir.

Söz konusu hükümler ile geçici köy korucularının sosyal güvenlik haklarını kısıtlanması yönünden, anlaşılabilir, amaçla ilgili ya da makul, adil ve haklı bir nedene dayanmayan bir ayırım öngörülmüştür. Bu durum Anayasa'nın 60. maddesinde öngörülen sosyal güvenlik haklarının korunması ilkesini ihlal etmektedir.

SONUÇ VE TALEP :

İtiraz başvurusuna konu olan 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. maddesinin 7. fıkrasında yer alan “kısa ve uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmazlar.” hükmünün davacının iş bu davaya konu başvurusunun reddine ilişkin “idari işlem”in yasal dayanağını oluşturduğu ve iş bu davada uygulanacak olan yasal hüküm olduğu görüldüğünden, söz konusu yasal hüküm itiraz başvurusuna esas alınmıştır.

Yukarıda belirtilen gerekçeler ile itiraz konusu ibare Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca iptali yönünde karar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle;

1. Anayasa'nın 152.. maddesi uyarınca 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. maddesinin 7. fıkrasında yer alan “kısa ve uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmazlar.” kısmının iptali istemiyle re'sen Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yolu ile müracaat edilmesine ve bu hükmün iptalinin istenilmesine,

2. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 40. maddesi uyarınca;

a) İş bu başvuru kararının aslı ile tutanağın ve dava dosyasında yer alan evrakın onaylı birer örneğinin oluşturulacak dizi listesine bağlanılarak bir dosya halinde Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine,

b) Başvuru dosyasının Anayasa Mahkemesi'ne tebliğinden itibaren beş ay beklenilmesine, bu süre içinde karar verilmezse iş bu davanın yürürlükteki hükümlere

Esas Sayısı : 2015/67

Karar Sayısı : 2016/21

göre (Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse Anayasa Mahkemesi hükmüne uyulması koşulu ile) sonuçlandırılmasına,

3. İş bu kararın birer örneğinin ayrıca taraflara tebliğine,

24.04.2015 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.”